

Høring: Forskrift for rammeplaner for lærerutdanning trinn 8-13

Høgskolen i Hedmark støtter ambisjonen om å legge til rette for kvalitetsheving av lærerutdanningene for 8.-13. trinn tilpasset skolens behov samtidig som lærerutdanningenes integrerte, forskningsbaserte og profesjonsrettede profil skal styrkes. I slike utdanninger er samspillet mellom fag, fagdidaktikk, pedagogikk og praksis helt sentralt. FoU-kompetansen må styrkes, slik at undervisningen bygges på solid og oppdatert kunnskap. Dette er og vil være et kontinuerlig arbeid.

I forslaget til forskrift for lektorutdanning for trinn 8-13 er det presisert at «Alle fagene som inngår i utdanningen skal være forskningsbaserte og forankret i et forskningsaktivt fagmiljø». Dette mener vi er en viktig formulering for å sikre økt vektlegging av forskningsbasert lærerutdanning. Tilsvarende formulering finnes også i forskriften for grunnskolelærerutdanningene og i forskriften for barnehagelærerutdanning. Derfor mener vi denne formuleringen også må skrives inn i forskriften om faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag og i forskriften om praktisk-pedagogisk utdanning.

Vi savner videre beskrivelse av hvordan lærerutdanningene for trinn 8-13 skal forholde seg til Kunnskapsløftets integrering av grunnleggende ferdigheter i alle fag.

Høgskolen i Hedmark tilbyr både faglærerutdanninger og praktisk-pedagogisk utdanning som berøres av forslaget til ny forskrift. Våre fagmiljøer har diskutert forslaget og kommet med innspill som er sammenfattet nedenfor.

Forslag til forskrift for faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag

Høgskolen mener de 3-årige faglærerutdanningene i praktiske og estetiske fag er sentralt for å sikre godt kvalifiserte lærere til disse fagene i skolen.

Høgskolen støtter forslaget om opptakskrav slik det er formulert i høringsbrevet. Faglærerutdanningen i musikk har i dag fagrelevant opptaksprøve, og vi regner med at det også i framtiden blir anledning for institusjonene til å stille tilleggskrav ved opptak.

Høgskolen registrerer at «Profesjonsfag» ser ut til å ha noe annet innhold i faglærerutdanningen enn i lektorutdanningen. I den sistnevnte inngår minst 30 studiepoeng pedagogikk og minst 30 studiepoeng fagdidaktikk. I faglærerutdanningen er pedagogikkfagets omfang ikke spesifisert og profesjonsfagets tilknytning til et akademisk felt blir uklar. Omfanget av pedagogikk bør derfor presiseres, og betegnelsen på faget på tvers av utdanninger bør gjennomtenkes.

Vurdering av høringsutkastet med utgangspunkt i faglærerutdanning i musikk

Trinn

I tråd med formuleringene i foreliggende forslag til forskrift, støtter vi et unntak for de estetiske fagene når det gjelder trinninnretning, slik at en inkluderer trinnene 1-13, i tillegg til kulturskole og annen opplæring og formidling knyttet til faglig og kulturelt arbeid med barn unge og voksne. Ordlyden i forskriften for øvrig bærer imidlertid preg av å være rettet mot et fokus på 8-13. Dette bør justeres.

Forslag:

- 1) Nest siste strekpunkt under læringsutbyttebeskrivelser for "Kunnskap" bør endres slik at *barnekultur* legges til. Det vil da lyde:
 - har kunnskap om barn- og unges oppvekstmiljø, barne- og ungdomskultur, livsløpsutvikling og identitetsarbeid.
- 2) I andre og tredje punkt under "Kunnskap" foreslår vi at det legges til et fokus på andre undervisningsarenaer enn skolen, og at punktet dermed kan formuleres slik:
 - har kunnskap om lovgrunnlag, herunder skolen og andre undervisningsarenaers formål, verdigrunnlag, læreplaner og rettigheter og plikter for elevene og skolen, samt øvrige arenaer som utdanningen ivaretar.
 - har bred kunnskap om klasse- og gruppeledelse, læringsmiljø og utvikling av gode relasjoner til og mellom elever.

Programplan og mulighet for spissing av utdanningen

Det bør understrekes i forskriften, eller i departementets merknader til forskriften, at de respektive lærestedene gis mulighet til å skape sin egen profil, innenfor rammen av forskriften og retningslinjene.

Tverrfaglighet og valgfag

Forskriften nevner ikke de estetiske fagenes sammenhenger med andre undervisningsfag. Vi støtter forskriftens (og retningslinjenes) sterke fokus på de estetiske fagene som autonome. Dette fokuset bør opprettholdes. I tillegg ønsker vi imidlertid at kunnskaper om og ferdigheter i hvordan de estetiske fagene kan inngå i tverrfaglig arbeid i undervisning bør komme fram i forskriften. Særlig vil dette være relevant for barnetrinnet, men også for ungdomstrinnet og videregående opplæring. Kunnskaper om og i tverrfaglig arbeid bør være en del av profesjonsopplæringen.

Læringsutbyttebeskrivelsene – generell kompetanse

Et prinsipp om at undervisningen skal bygge på solid og oppdatert kunnskap bør ikke bare gjelde for undervisningen ved faglærerutdanningene, men også i "neste ledd", altså når de ferdigutdannede faglærerne etter hvert blir en del av det profesjonelle yrkeslivet i skoler og andre relevante institusjoner. Studentene bør derfor etter endt studium ha en bevissthet om å videreutvikle sin kompetanse på egenhånd, og samtidig ha ferdigheter som setter dem i stand til dette.

Forslag:

Under læringsutbyttebeskrivelsenes punkt om "generell kompetanse" bør det føyes til et strekpunkt:

- har innsikt i viktigheten av å videreutvikle sin kompetanse slik at undervisningen i de ulike skoleslagene stadig kan tuftes på oppdaterte kunnskaper om forsknings- og utviklingsarbeid innenfor fag- og profesjonsområdet.

Vurdering av høringsutkastet med utgangspunkt i faglærerutdanningen i kroppsøving og idrett

Læringsutbyttebeskrivelsene gir oversiktlig og helhetlig beskrivelse av kandidatens kompetanse ved fullført studium. Imidlertid må læringsutbyttebeskrivelsene ses i sammenheng med de nasjonale retningslinjer og læringsutbyttebeskrivelsene i det enkelte emne. I rammeplanens læringsutbytte heter det at kandidaten «kan motivere og veilede elevene...». Dette antyder at motivasjon er noe man kan skape og tilføre utenfra. I henhold til motivasjonsteori er motivasjon noe man kan tilrettelegge for, men ikke *skape* hos eleven. Høgskolen foreslår at formuleringen angående motivasjon fra de nasjonale retningslinjene også benyttes i rammeplanens beskrivelse av denne kompetansen: Studenten «kan legge til rette for elevenes motivasjon...».

I nasjonale retningslinjer, under emnet praksisopplæring angis det læringsutbytte knyttet til helse, miljø og sikkerhet: «*kan ivareta kravene til helse, miljø og sikkerhet innenfor eget fagområde og i lærerprofesjonen for øvrig*». Høgskolen er av den oppfatning at dette læringsutbytte bør inkluderes i rammeplanens beskrivelse av studentens generelle kompetanse. Dette vil være med å skape fokus og forståelse for at helse, miljø og sikkerhet ligger til grunn for yrkesutøvelsen.

Struktur og innhold i faglærerutdanningene

Høgskolen mener at utdanningen skal kvalifiserer for trinn 1-13, men med særlig fokus på trinn 8-13. Innholdet i utdanningen i disse fagene omhandler naturlig både begynneropplæring og videregående opplæring, og kan derfor også kvalifisere for trinn 1-7. I all hovedsak opplever vi imidlertid at arbeidsmarkedet for våre studenter er i ungdomstrinn og videregående opplæring, og vi ønsker derfor å gi en tydeligere retning i utdanningen mot disse trinnene.

Vi støtter at bacheloroppgaven er obligatorisk, skal utgjøre 15 studiepoeng og at den skal være profesjonsrettet og forankret i kroppsøving og idrettsfag.

Høgskolen mener at fagdidaktikk som emne er viktig for å tydeliggjøre sammenheng mellom fag og yrkesutøvelse og anser det som meget positivt at fagdidaktikk integreres i alle emner og er gjennomgående over alle tre år i utdanningen.

Høgskolen støtter at praksisopplæringens omfang uttrykkes i arbeidsdager.

Om behovet for en faglærerutdanning i mat og helse

Høgskolen i Hedmark vil foreslå at forskriftets virkeområde utvides ved at faget mat og helse defineres inn, og at det utarbeides nasjonale retningslinjer for faget. Dette begrunner vi med:

- Mat og helse er et obligatorisk praktisk og estetisk skolefag
- Mat og helse er et nytt fag som ble innført i forbindelse med læreplanreformen 2006. Det erstatter faget heimkunnskap.

- Det er akutt behov for lærerutdanning i mat og helse (Lagerstøm (2007)¹ og (Jensen 2012)². Det er også stort behov for lektorer i mat og helse ved høyskoler og lærerutdanninger.
- Faglærerutdanning i et fag gir kompetanse som man kan bruke også i mange andre sammenhenger enn i skolen. I samfunnet generelt er det stort behov for mat og helse relatert kunnskap innen flere yrkes- og profesjonsgrupper. Departementenes handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen understreker dette behovet³.
- Heldagsskole og mattilbudet i skolen har politisk oppmerksomhet. Skolekantiner og SFO-er mangler matfaglig kunnskap.

3-årigfaglærerutdanning er en kort og attraktiv utdanning til læreryrke. En slik utdanning kan rask imøtekomme kunnskapsbehovet innen mat og ernæring.

Høringsuttalelse om PPU Allmennfag 8-13 og Lektor 8-13

Vi er bedt om å avgi høring på forskrift, men ikke retningslinjene. Det hadde vært ønskelig at vi hadde fått kommet med synspunkter og innspill også på de nasjonale retningslinjene. En av intensjonene med å lage nye nasjonale rammeplaner var at PPU-tilbudene ved de ulike høyskolene skulle bli mer ensartede. Den foreslåtte forskriften for PPU 8-13 er svært knapp, og oppdraget til høyskolene kan løses på mange ulike måter.

Trinnretting

Dagens PPU-rammeplan kvalifiserer PPU-kandidater til undervisningsstillinger på både mellomtrinn, ungdomstrinn og videregående opplæring. Ny rammeplan for PPU og Lektor dreier fokuset mot ungdom, da utdanningene skal kvalifisere for ungdomsskole og videregående opplæring. Vi er positive til innsnevring av målgruppa til ungdommer, men vi tillater oss å stille spørsmål ved om dette er utdanning rettet mot å bli lærer på ungdomstrinnet, eller om det er en utdanning av lærere for videregående skole. Det er stor forskjell på det faglige og pedagogiske arbeidet med 13. åringer i 8. klasse, og 18-19. åringer som forbereder seg faglig til høyere utdanning og en fremtidig yrkeskarriere. Vi mener at lærerne på ungdomstrinnet og i videregående opplæring stilles overfor svært ulike faglige, sosiale og pedagogiske utfordringer, som de må forberedes på i sin utdanning.

Læringsutbyttebeskrivelser for PPU og profesjonsfaget i Lektorutdanningen

Begge disse utdanningene rettes inn mot å jobbe som lærer i allmennfagene i ungdomsskolen og videregående opplæring. Fellesnevneren mellom utdanningene er profesjonsfaget. Profesjonsfaget skal bestå av 30sp pedagogikk, 30sp fagdidaktikk og veiledet og vurdert praksis. Vi mener at studentene bør ha det samme læringsutbyttet av profesjonsfaget- uavhengig om dette tas integrert i en lektorutdanning, eller etter en masterutdanning. Dette innebærer at læringsutbyttebeskrivelsene for PPU 8-13 må finnes igjen i læringsutbyttebeskrivelsen for Lektor 8-13. Det hadde muligens vært enklere å se profesjonsfaget i lektorutdanningen hvis læringsutbytte-beskrivelsene for

¹ Lagerstøm B.L. (2007):). Kompetanse i grunnskolen. Hovedresultater 2005/2006. Statistisk sentralbyrå. Oslo-Kongsvinger

² Jensen, I.L.F. (2012): Matfaget sultefores i *Utdanning 6*, 26. mars 2012

³ Departementene (2007): *Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007–2011)* Oppskrift for et sunnere kosthold. Lokalisert på <http://www.regjeringen.no/upload/kilde/hod/pla/2007/0001/ddd/pdfv/304657-kosthold.pdf>

profesjonsfaget hadde vært skilt ut, og at de ikke sto sammen med læringsutbyttebeskrivelsene for hele lektorutdanningen.

Innhold i PPU 8-13

Utdanningen skal bestå av 30sp pedagogikk, 30sp fagdidaktikk og praksis. Det presiseres at fagdidaktikken skal være i masterfaget og i et annet skolefag. For kandidater med master i naturvitenskaplige og samfunnsvitenskapelige fag, får vi her en utfordring. Med dagens rammeplan kan disse studentene få 30sp fagdidaktikk i det sammensatte grunnskolefaget samfunnsfag eller naturfag. Ny forskrift vil kreve at naturvitenskapskandidatene får didaktikk i naturfag og ett av fagene kjemi, fysikk eller biologi. Samfunnsviterne skal ha didaktikk i samfunnsfag og ett av fagene geografi, historie eller sosiologi. Språkfagene har den samme utfordringen. Det må tilbys fagdidaktikk i engelsk, tysk, spansk, italiensk etc. Det vil kun være de store utdanningsinstitusjonene som vil ha mulighet for å tilby fagdidaktikk i alle fag. Resultatet kan bli at mange PPU-søkere ikke kommer inn på PPU-studiet på en del institusjoner, fordi de ikke får didaktikk i sine to fag. En løsning på dette kan være å etablere forpliktende samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene i regionen om fagdidaktikktilbudet.

Innhold i Lektor 8-13

Intensjonen med et integrert, forskningsbasert og profesjonsrettet lektorprogram er god. En kopler sammen og integrerer et etablert utdanningsprogram (lektor) med en videreutdanning (PPU), for på den måten å profesjonsrette alle årene i lektorutdanningen. Vi stiller imidlertid spørsmål ved hvorfor en må redusere omfanget på et slikt samlet studium med 1 år for å kunne få til integrering og profesjonsretting? Hadde det ikke vært mulig med et 6-årig lektorprogram med PPU integrert, i stedet for 5 årig-lektor med PPU integrert? 5 års profesjonsrettet og integrert lektorutdanning vil forhåpentligvis gi oss mange dyktige yrkesutøvere. Konsekvensen av å redusere lektorutdanningen til en 5-årig utdanning, er imidlertid at *fagutdanningen* reduseres fra 5 til 4 år. I tillegg består profesjonsfaget som skal være integrert i lektorutdanningen av 100 dager praksis. Tiden som brukes til praksis tas også av tid lektorstudentene før brukte på sine fag. Vi mener det er berettiget å stille spørsmål ved om ikke dette vil gå på bekostning av faglig dybde i masterfaget. Får kandidatene som har gått integrert lektorutdanning dyp nok fagkompetanse til å undervise i 3. års programfag på videregående skole?

Praksis

For studenter på Lektor 8-13 er det i forskriften foreslått 100 dager praksis, mens det på PPU skal være 60 dager praksis. Er det rimelig at profesjonsfaget i disse to studiene har det samme omfanget, 60sp, når det er 40 dager/8 uker mer praksis i lektorprogrammet enn PPU?

Opptakskrav til PPU 8-13

Master:

Krav om Master for opptak til PPU støttes, spesielt for utdanning av lærere for videregående opplæring. Dette fagkravet kan imidlertid føre til færre kvalifiserte søkere til PPU. Konsekvensen kan bli at det blir flere ukvalifiserte lærere i skolen, spesielt i distriktene.

Vi er imidlertid usikre på om master med 2 undervisningsfag + PPU gir oss de *ungdomsskolelærerne* vi trenger. Lærere med kun 2 undervisningsfag vil kunne bli en spesielt stor utfordring for små ungdomsskoler i distriktene, hvor få lærere må dekke mange fag. Det kan føre til at flere skoler må ansette ukvalifiserte søkere i lærerstillinger, eller at lærerne må undervise i fag de ikke har formell utdanning i.

Vi er usikre på om en overgangsordning på 5 år er tilstrekkelig før innføring av nye opptakskrav.

To fag:

Både i lektorutdanning 8-13 og PPU 8-13 blir det krav om at kandidatene har to skolefag. Dette mener vi er et viktig krav, fordi det er vanskelig for en-fag lærere å få fulle undervisningsstillinger i skolen. Om to fag er nok for en ungdomsskolelærer er imidlertid avhengig av skolens størrelse. Store ungdomsskoler kan ansette to-faglærere, mens små skoler er avhengig av et lite kollegium av lærere som dekker mange fag. Fra praksisfeltet meldes det videre at det ikke er likegyldig hvilke to fag en lærer har. For å få jobb i ungdomsskolen bør en lærer både ha et skriftlig og et muntlig fag. En annen utfordring er de sammensatte grunnskolefagene samfunnsfag og naturfag. Kandidater med master som gir undervisningskompetanse i disse fagene vil være flerfag-lærere for videregående skole, med undervisning i fellesfag og programfag. På ungdomsskolen vil imidlertid mange av disse kandidatene kun ha undervisningskompetanse i ett undervisningsfag. I tillegg vil de kunne mangle formell kompetanse i større eller mindre deler av faget.

Karakterkrav:

Vi støtter kravet om minimum karakteren C, fordi det er viktig at framtidige lærere kan sine fag.

Opptakskrav til lektor 8-13

Vi støtter i utgangpunktet karakterkravet for å komme inn på Lektor, og at dette bør være det samme som til GLU. Vi er imidlertid usikre på om karakterene fra videregående skole viser hva elevene egentlig kan.

Med vennlig hilsen
Høgskolen i Hedmark

Lise Iversen Kulbrandstad
rektor

Anna L. Ottosen
prorektor